

комунікації в місті, оскільки публічний простір є відображенням рівня розвитку культури, показником якості соціального життя.

Література

1. Бауман З. Текуча сучасність. Санкт-Петербург, «Питер», 2008. – 155 с.
2. Гройс Б. Публічний простір: від порожнечі до парадоксу. Москва, «Strelka Press», 2012. – 20 с.
3. Паченков О. Публічний простір міста перед обличчям викликів сучасності: мобільність та «зловживання публічністю». Москва, «Новий літературний огляд», 2012. – 45 с.
4. Сеннет Р. Падіння публічної людини. Москва, «Логос», 2002. – 215 с.
5. Чичканова Т.А. Простір міста як предмет педагогічного дослідження. Москва, «Наукознавство», 2014. - № 4. – 101 с.

УДК 811.161.2'373.611

Думанська Л. Б.

Одеська державна академія будівництва та архітектури

КОНЦЕПТОСФЕРА УКРАЇНСЬКОЇ АРХІТЕКТУРНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Проблема виділення культурних концептів, які утворюють національно-специфічні мовні картини світу (МКС), є актуальною у сучасному мовознавстві. На думку Ю. С. Степанова, «концепт – це основний осередок культури в ментальному світі людини», що існує у свідомості мовця у вигляді ментальних репрезентацій [1 : 43]. Когнітологи сьогодні все більше висловлюють думку про те, що кращий доступ для виділення та описання концепту забезпечує мова, тому когнітивна ономазіологія структури та когнітивні механізми людської свідомості вивчає через мовні явища, використовуючи дослідницький метод «від концепту до номінативної одиниці».

намагається вдосконалити світ, створити його таким, щоб відповідав потребам суспільства, оскільки творча праця – це концептуалізація світу через дію.

Концепт «людина» в архітектурній сфері репрезентований терміном *архітектор*, який визначається у словниках через слово «людина»: 1. Людина, яка одержала спеціальну архітектурну освіту. 2. Фахівець, який створює архітектурний проект, тобто ідеальну модель (уявлення) матеріально-просторової організації різних процесів. Окрім названого терміна, універсальний концепт «людина» в архітектурній сфері представлений термінами *дизайнер, конструктор, художник, апаратор, реставратор, технолог, скульптор, проектувальник* тощо.

Первинний концепт «сукупність об'єктів людської діяльності» в сфері архітектури найчисленніший, розпадається на окремі концепти «інженерні споруди» та «будівлі», які репрезентовані відповідно термінопоняттями на позначення різного типу споруд, будівель, їх частин, елементів, деталей, наприклад: *міст, дамба, набережна; галерея, базиліка* та багато ін.

Ще один первинний концепт – «мистецтво» – переломлюється у значній кількості українських термінів сфери архітектури, оскільки, по-перше, архітектура є просторовим видом мистецтва, по-друге, тісно пов'язана з іншими видами мистецтва – скульптурою, живописом. На перший план виступає концепт «культура», що є частиною соціального спадку народу, вона постачає матеріал, який дає змогу людям передавати досвід і керує їхніми вчинками, саме культура дає чітке уявлення про шкалу цінностей і вірувань членів соціуму. Одним з найважливіших показників рівня розвитку культури народу, його традицій, історії є мова. Мова і культура співвідносяться як частина і ціле, тобто мова як суспільне явище є частиною культури. Живопис, скульптура та архітектура як види мистецтва є невід'ємною частиною розвитку культури певного соціуму. Концепт «мистецтво» в архітектурній сфері репрезентований не тільки термінопоняттями просторових видів мистецтва (*акротерій, каріатида, барельєф, фреска, валер, мозаїка*), а й літератури,

намагається вдосконалити світ, створити його таким, щоб відповідав потребам суспільства, оскільки творча праця – це концептуалізація світу через дію.

Концепт «людина» в архітектурній сфері репрезентований терміном *архітектор*, який визначається у словниках через слово «людина»: 1. Людина, яка одержала спеціальну архітектурну освіту. 2. Фахівець, який створює архітектурний проект, тобто ідеальну модель (уявлення) матеріально-просторової організації різних процесів. Окрім названого терміна, універсальний концепт «людина» в архітектурній сфері представлений термінами *дизайнер, конструктор, художник, апаратор, реставратор, технолог, скульптор, проектувальник* тощо.

Первинний концепт «сукупність об'єктів людської діяльності» в сфері архітектури найчисленніший, розпадається на окремі концепти «інженерні споруди» та «будівлі», які репрезентовані відповідно термінопоняттями на позначення різного типу споруд, будівель, їх частин, елементів, деталей, наприклад: *міст, дамба, набережна; галерея, базиліка* та багато ін.

Ще один первинний концепт – «мистецтво» – переломлюється у значній кількості українських термінів сфери архітектури, оскільки, по-перше, архітектура є просторовим видом мистецтва, по-друге, тісно пов'язана з іншими видами мистецтва – скульптурою, живописом. На перший план виступає концепт «культура», що є частиною соціального спадку народу, вона постачає матеріал, який дає змогу людям передавати досвід і керує їхніми вчинками, саме культура дає чітке уявлення про шкалу цінностей і вірувань членів соціуму. Одним з найважливіших показників рівня розвитку культури народу, його традицій, історії є мова. Мова і культура співвідносяться як частина і ціле, тобто мова як суспільне явище є частиною культури. Живопис, скульптура та архітектура як види мистецтва є невід'ємною частиною розвитку культури певного соціуму. Концепт «мистецтво» в архітектурній сфері репрезентований не тільки термінопоняттями просторових видів мистецтва (*акротерій, каріатида, барельєф, фреска, валер, мозаїка*), а й літератури,

музики, театру, кіно тощо (*акорд, ритм, ансамбль, алегорія, композиція, анафора, асонанс*).

Серед різних концептів особливу роль відіграють соціопсихічні утворення, які слугують орієнтирами буття. В архітектурній терміносфері слід виділити універсальні концепти «час», «простір», «рух», що характерні для будь-якої терміносфери, оскільки сутність часу в його єдності з простором є рух як спосіб існування матерії. Концепт «час» характеризує послідовність, тривалість, ритми і темпи, відокремленість різних стадій розвитку матеріальних процесів. Членування часового потоку в архітектурі лежить в основі таких термінопонять, як *менгір, кромлех, аліньман, баута, дольмен, донжон* тощо на позначення стародавніх споруд, їхніх елементів, деталей. Наприклад, *дольмен* – мегалітична споруда, яка використовувалась у бронзовому, інколи залізному віках; *донжон* – найвища башта феодального замку XI – XII століть. Темпоральна обмеженість в діяльності художника-декоратора формує поняття «алла пріма», що означає техніку виконання художнього твору протягом короткого часу, живописної або скульптурної роботи за один сеанс. В одних випадках швидкість зумовлюється особливостями матеріалу (часом висихання олійних фарб), в інших випадках – творчим методом.

Концепт «простір» у концептосфері архітектури розпадається на окремі концепти «внутрішній простір», «вертикальний вимір» тощо. У свою чергу, похідні концепти мають свої базові концепти, наприклад, концепт «вертикальний вимір» розпадається на концепти «верх», «низ», які репрезентовані в архітектурі термінопоняттями *дах, карниз, фриз, капітель, іонічна база*, яка складається із *плінта, нижньої і верхньої скоцій, торуса; фундамент, п'єдестал* тощо. Концепт «горизонтальний вимір» в архітектурній сфері представлений, наприклад, терміном *антаблемент*, що визначається як основна частина ордера, яка являє собою архітектурний образ системи горизонтальних балок.

Універсальний концепт «рух» розпадається на вузлі концепти «розвиток», «процес», які є видами руху, оскільки передбачають якісні зміни,

цілеспрямовану діяльність у просторі, що відбуваються у часі. Вдосконалення матеріального середовища є постійним безперервним процесом, що супроводжує розвиток людства. Сьогодні в цьому середовищі переплелися пласти різних епох, що створюють сучасну архітектуру. Концепт «рух» в архітектурі репрезентований поняттями на позначення дії, способів, процесів, наприклад: *будування, тонування, проектування, облаштування* тощо.

Таким чином, концептосфера архітектури – це система концептів, поняттєвих елементів даної галузі, що являє собою структуру зі складною ієрархією і репрезентується відповідною групою термінологічних одиниць.

Література

1. Степанов Ю. С. Константы: Словарь русской культуры. – М.: Академический проект, 2001. – 990 с.
2. Лихачев Д. С. Концептосфера русского языка // Известия АН России. Сер. лит-ры и языка. – 1993. – Том 52, №1. – С. 3 – 9.
3. Вежбицкая А. Понимание культур через посредство ключевых слов. – М.: Языки славянской культуры. – 2001. – 288 с.
4. Вежбицкая А. Сопоставление культур через посредство лексики и грамматики. – М.: Языки славянской культуры. – 2001. – 272 с.

УДК 726

Бостан Н.С.

Бендерский политехнический филиал ГОУ «ПГУ им.Т.Г. Шевченко»

ИСТОРИЧЕСКОЕ НАСЛЕДИЕ ПРИДНЕСТРОВСКИХ ПОСЕЛЕНИЙ КАК АСПЕКТ ТЕРРИТОРИАЛЬНОЙ ИДЕНТИЧНОСТИ КРАЯ

Сохранившиеся объекты культурного наследия Приднестровской Молдавской Республики (ПМР) свидетельствуют о многонациональном и мультикультурном достоянии края. Тем не менее, можно констатировать тот факт, что серьезного непредвзятого исследования культурного наследия Приднестровья не проводилось ни в советское время, ни после обретения